

Maak mij, HEER, met uw wegen vertrouwd, leer mij uw paden te gaan. Wijs mij de weg van uw waarheid en onderricht mij, want U bent de God die mij redt, op U blijf ik hopen, elke dag weer.

PSALM 23: 4-5 (NBV21)

Ontdek meer wandeling op
podwalks.izb.nl

De **IZB-Podwalks** zijn een nieuw initiatief om op een laagdrempelige manier over de God van de Bijbel, om van het evangelie te delen. Tijdens een wandeling leiden we mensen langs bijzondere plekken in een stad, dorp of wijk. We nodigen hen uit om even stil te staan, te luisteren, en met open ogen te zien en horen wat er op die plekken is gebeurd of nog steeds gaande is.

 IZB PODWALKS

IZB Podwalk: Drachten

De wandeling begint en eindigt bij het Karmelkooster aan de burgemeester Wuiteweg 162, 9203 KP Drachten.

1. Geschiedenis Drachten

Hartelijk welkom in Drachten, de hoofdplaats van de gemeente Smallingerland in de Nederlandse provincie Friesland.

Met zo'n 45.000 inwoners is het – na Leeuwarden - de tweede plaats in de provincie. En toch is het geen stad. Drachten is een (groot) dorp. Je vraagt

je misschien af waarom dat zo is. Er zijn immers veel kleinere plaatsen die wel onderdeel uitmaken van de Friese elf steden. Denk aan IJlst, Stavoren of Workum. Die vraag is ook officieel wel gesteld. In 2015 werd bij het ministerie van Binnenlandse Zaken de vraag neergelegd of Drachten zich toch niet een stad mag noemen. Het antwoord luidde kort maar krachtig: 'nee'. De verklaring die men erbij gaf maakte alles duidelijk: Drachten heeft in het verleden nooit stadsrechten gekregen. Dát is (en blijft) doorslaggevend om 'stad' te mogen heten. Dus, hoewel het naar moderne begrippen (grootte, werkgelegenheid, openbare voorzieningen) gerust een stad genoemd kan worden, is en blijft Drachten een dorp.

Drachten is overigens wel klein begonnen.

Vroeger – dan hebben we het over de 17e eeuw – was Smallingerland een nat gebied met veel moerassen. Er waren maar een paar plekken waar je de

voeten droog hield. Deze plekken heten 'drechten' in het Nederlands (denk aan Dordrecht), 'drachten' in het Fries.

Het begon met twee kleine dorpen: Noorder-Drachten en Zuider-Drachten. Het gebied waar deze dorpjes stonden was rijk aan hoogveen en voor het afvoeren van de hieruit gewonnen turf werd de Drachtster Compagnonsvaart gegraven. Daardoor groeiden beide dorpjes aan elkaar en ontstond Drachten. Die turfindustrie bracht meteen veel bedrijvigheid mee. Denk hierbij aan leerlooierijen, tabaksfabrieken en scheepswerven. Later ontstonden in het gebied ook scheepswerven, waaronder Scheepswerf De Pijp, waar veel van de vandaag nog in wedstrijdverband uitkomende skûtsjes zijn gebouwd. In deze tijd werd Drachten een belangrijk knooppunt van tramwegen en kreeg het een aantal scholen voor het voortgezet onderwijs. Het dorp groeide en kreeg een belangrijke regiofunctie.

De economie werd pas echt booming in de jaren vijftig van de vorige eeuw, toen Philips in Drachten begon met de productie van scheerapparaten. Er trokken veel werkzoekenden naar Drachten, zodat het inwonertal al snel de tienduizend passeerde. Om die enorme groei van Drachten vanaf de jaren vijftig in goede banen te leiden, schakelde de gemeente Smallingerland een Rotterdams

architectenbureau, die bepaalde winkel- en voetgangersgebieden naar voorbeeld van de Rotterdamse Lijnbaan inrichtte. Zij ontwierpen ook de Tjaardaflats, drie beeldbepalende woonflats van dertien verdiepingen aan de oostelijke rand van Drachten om Drachten een stedelijker aanzien te geven.

Later vond men toch dat dit stedelijke aanzicht niet bij Drachten paste en werd het voetgangersgebied gerenoveerd. De in de jaren zestig gedempte Drachtstervaart werd gedeeltelijk opnieuw geopend tot in het centrum met aan het eind een passantenhaven.

Ter voorbereiding op deze heraanleg ontwierp kunstenaar Henk Hofstra een symbolische blauwe weg met een afmeting van tien bij duizend meter. Hierop was met witte letters de tekst Water is leven aangebracht, wat tevens de titel was van het kunstwerk. Voor het kunstwerk was bijna 4000 liter blauwe verf nodig.

Een anonieme actiegroep verfdde in augustus 2009 uit onvrede met de vertraging die het project opliep de woorden 'Wind is lucht' op de straat, een verwijzing naar de projectontwikkelaar, Hendrik Wind. Al met al leverde het Drachten een aantal berichten in de (inter)nationale pers op. Gezichtsbepalend voor Drachten is ook de unieke fietsbrug De Slinger. Met een totale lengte van 240 meter is het de grootste fietsbrug van Noord-Nederland. De brug zelf is vrij steil te noemen, wat soms problemen oplevert voor ouderen en kinderen. In het midden van de brug is een uitkijkplateau geplaatst, waarvandaan op het overige verkeer kan worden neergekeken. Rondom het plateau bevindt zich een hekwerk met spijlen. Daarboven zit nog een grote kegel die de totale hoogte van de brug 30 meter maakt. 's Avonds is de gehele fietsbrug verlicht.

Omdat Drachten pas in de jaren 50 een grotere plaats is geworden, dateert het grootste gedeelte van de bebouwing dus van na die tijd. Toch zijn er enkele gebouwen te vinden van architectonisch belang van voor die tijd. Daarvan ga je er tijdens de wandeling zo dadelijk een paar van zien. Veel plezier onderweg!

2. Karmelklooster

Het gebouw waar we de wandeling mee beginnen en je nu voor staat is het voormalige Karmelklooster.

Op 7 februari 1935 kwam een gezelschap van zes zusters van de orde van de ongeschoeide karmelitessen uit het Karmelklooster in Den Bosch naar Drachten om daar op de Stationsweg als bidorde te fungeren. Door gebed en boete willen zij komen tot vereniging met God en de gebedsintensiteit van de kerk te verhogen. Daarvoor hebben zij stilte, rust en concentratie nodig. De karmelitessen verdienden geld door het bakken van hosties, tricotage (machinaal breiwerk), lingeriearbeid en aalmoezen. De stationsweg gold als een soort tussenstation totdat zij in een te bouwen klooster definitief haar intrek zouden kunnen nemen.

Anderhalf jaar later was dat gereed. Het Karmelklooster. Een volledig kloostergebouw kon niet in één keer bekostigd worden. In de hal van het klooster bevindt zich een gedenksteen in de muur waarop o.a. vermeld staat dat het klooster tussen 1936 en 1956 is gebouwd, een tijdpad van 20 jaar dus. In 1936 werd het eerste deel, de oostelijke vleugel met de voorzijde naar de Burgemeester Wuiteweg gekeerd, gerealiseerd.

In 1946 kwam de zuidelijke vleugel met kapel tot stand. In 1954 en 1955 ten slotte de noordelijke en de westelijke vleugels. Ondanks de gefaseerde bouw van het klooster vormt het een eenheid omdat het ontwerp voor het geheel reeds in 1936 door de architect A. geconcipieerd was.

Maar liefst 1200 belangstellenden konden rond Pinksteren 1956 een kijkje nemen in het voltooide carré rondom de binnentuin. Op 27 mei 1956 werd het voltooide carré ingezegend door de kersverse bisschop Nierman. Negentien 'bruiden van Christus' leefden hier in afzondering, twee buitenzusters onderhielden het contact met de wereld.

De entree van het klooster bevindt zich in de oudste oostelijke vleugel. Een grindpad en brede grasstrook met beuken en berken wordt aan de voorzijde van de weg gescheiden door een brede heg. Aan de overige drie zijden wordt het klooster omgeven door een kloostermuur met nissen aan de tuinzijde ten behoeve van de kruiswegstatie. De ommuurde kloostertuin in het midden van de carrévorm bestaat uit twee delen; het ene deel tuin met boomgaard, het andere deel deed dienst als moestuin. Beide bestaan nu uit een gazon met enkele fruitbomen in bloemenborders. Rondom staan berken en beuken, achter in de tuin is een kleine begraafplaats. De gesloten kloosterhof binnen het carrévormige klooster wordt omgeven door een kloosteromgang, welke tevens de vier vleugels met elkaar verbindt. Binnen vind je de 'vogeltjeskamer', hierin namen vrouwen die in het klooster gingen afscheid van de familie. De ruimte kwam aan haar naam door de vogeltjes op de Makkumer tegeltjes. In de hostiezaal is een bibliotheek met naslagwerken. Er is een studiezaal en een muziekkamer, hierin konden de zusters destijds naar muziek luisteren, de refter met uitzicht op de binnentuin, de kapel en de kleine salon.

In 1993 moest het klooster helaas constateren dat er met zestien zusters op hoge leeftijd geen toekomst meer was, en besloot men tot sluiting. De laatste zusters vonden onderdak in andere Karmelkloosters.

Jan en Ineke Hofstra kochten het unieke gebouw van de zusters Karmelietessen met de insteek om het voor het noorden te bewaren. Het voormalige klooster werd een unieke locatie in Friesland voor vergaderen, vieren van een jubileum of verjaardag, trouwen, rondleiding, High Tea, reünie, overnachten met een groep of een rouwplechtigheid.

In 2021 werd het Karmelklooster in Drachten weer verkocht. Het wordt verbouwd tot een huis met 32 kamers voor mensen met dementie. Qua uitstraling zal het gebouw aan de voorzijde niet veranderen. De kruisgangen beneden blijven gehandhaafd. En ook de tuinen met de prachtige borders en grote bomen blijven in tact. Het staat op de lijst van rijksmonumenten in Drachten

Bezinningsmoment

De karmelietessen fungeerden vooral als bidorde. Door gebed en boete wilden zij komen tot vereniging met God en de gebedsintensiteit van de kerk te verhogen. Daarvoor hebben zij stilte, rust en concentratie nodig. Zoek een rustig plekje bij het klooster (op de trap, bij een van de bomen of bij de waterput achter de heg) en neem de tijd en rust om tot God te bidden. Leg Hem voor wat je bezighoudt, je vragen, je twijfels, spreek je dank uit voor wat je van Hem ontvangt en geniet van de stilte.

Je kunt nu verder lopen naar de rotonde en dan linksaf over de burgermeester Wuiteweg richting het centrum. (links staat Neibertilla en rechts serviceflat Drachten)

3. Zuiderkerk

Aan de rechterkant zie je op een gegeven moment de Zuiderkerk. Een ruim 100 jaar oude kruiskerk met portaal en terzijde staande toren. Aan de achterkant is een ingang. Vaak is die – vanwege activiteit) wel open.

In de jaren 20' van de vorige eeuw zag de Gereformeerde Kerk in Drachten door haar sterke groei zich genoodzaakt uit te zien naar een tweede kerkgebouw, naast de al bestaande grote kerk aan de Stationsweg (de latere Noorderkerk). En in oktober 1923 besloot de kerkenraad tot de bouw van de tweede kerk aan de Zuiderstraatweg (de tegenwoordige Burgemeester Wuiteweg). De bekende Drachtster architect Bosma kreeg opdracht de voor het maken van de tekeningen voor de bouw van de kerk. Zijn

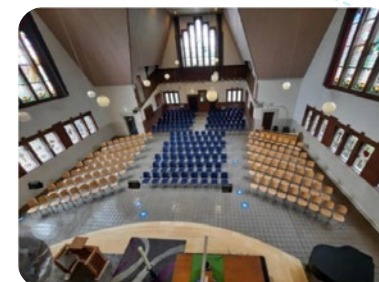
collega, architect Van der Kooi, mocht de schuin voor de kerk gelegen pastorie bouwen. 'Schuin voor de kerk', omdat men de Zuiderkerk (want zo werd de kerk genoemd) 'zo voordelig mogelijk wilde laten uitkomen'. De officiële ingebruikneming van de Zuiderkerk was op 13 augustus 1925, waarbij ds. Hakman, predikant van de Noorderkerk, preekte uit Psalm 84 vers 11: 'Eén dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders', tevens de tekst op de gedenksteen. Bij de opening van de Zuiderkerk was het de bedoeling dat, zolang er nog

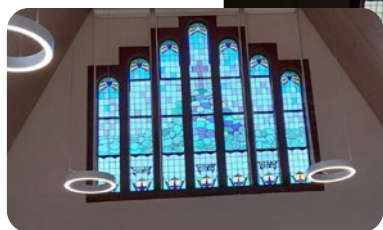
geen kerkorgel was, het muziekkorps Crescendo de gemeentezang tijdelijk zou begeleiden. De begeleiding van de gemeentezang viel echter zodanig in de smaak dat er niet op werd ingegaan toen er in 1931 een tweedehands orgel te koop werd aangeboden. In 1957 werd Crescendo van zijn taak ontheven toen een orgel in de Zuiderkerk werd ingespeeld en overgedragen. Dit orgel was in 1904 gebouwd en afkomstig uit de voormalige Nederlands Hervormde Kerk in Oud Beets

Er is veel symboliek in de kerk toegepast. Alle lijnen wijzen naar omhoog, als teken, dat de gelovigen het van boven verwachten.

God is een drie-enig God. Dat is tot uitdrukking gebracht in de ramen, die overal in groepjes van drie aan elkaar zijn gekoppeld. De aandacht trekken de gebrandschilderde ramen van verschillende motieven op twee van de vier wanden. De Zuidzijde is aan Christus gewijd, de Noordzijde aan de Bijbel en de gelovigen. De grote groepen ramen in voor- en zijgevels worden gevormd door zeven afzonderlijke ramen. Elke groep bevat een voorstelling van schepping en herschepping. In elk raam staan de beelden voor de herschepping (zuid; Mozes, west: kerk en noord: kruis) in de hoogte, als teken dat de herschepping ver boven de schepping uitgaat. In de noordgevel tref je aan: landbouwer met wan in zijn hand (Lc.3:17a), een kerk op stenen gegrond (Jes.2:3), boer met zak graan op zijn nek (Lk.3:17b). Het ziften en wegdragen van het graan wijst op de natuur. En de NT kerk in het midden is teken van de genade. In het raam aan de bovenzijde in de zuidgevel zijn 3 grotere figuren te zien: Zaaier (Ps.126:6a), Mozes met stenen tafel (Ps.103:7), Maaier (Ps.126:6b). De 2 arbeiders vertegenwoordigen de natuur, Mozes representeert de genade.

OP de westwand bevindt zich een grote weergave van een: kruis op een heuvelrots (Ps.61:3b), omgeven door golven (Ps.51:15b; Ps.71:3a). Zee en rots aan weerszijden vertegenwoordigen de natuur en het kruis in het midden de genade. Deze 3 grote groepen zijn vlnr in historische volgorde geplaatst: eerst Mozes en de wet (Openbaring van God in het OT), dan het kruis (openbaring van God in de volheid van de tijd) en tenslotte de kerk (openbaring van God in het NT) (Dit is dus de volgorde met de zon mee, van zuid, via west naar noord.

De gebrandschilderde ramen bevatten symbolen of afbeeldingen van mensen of dieren. Aan de zuidgevel, die aan Christus is gewijd, vind je 9 voorstellingen. De eerste 3 tekenen de weg van Christus' lijden tot heerlijkheid. De volgende 6 slaan op het werk van Christus:

- Kribbe (Lc.2:12)
- Druiventros (Joh.15:1)
- Kruis (Lk.23:33)
- Slang (Joh.3:14)
- Lam (Joh.1:29)
- Leeuw (Openb.5:5)
- Kroon (Openb.6:2)
- Fontein (Jes.12:3)
- Zon (Mal.4:2)

Aan de noordgevel die gewijd is aan de Bijbel en aan de gelovigen, zie je 9 voorwerpen, waaronder ook een bijpassende bijbeltekst is aangebracht. De eerste 3 zijn voorstellingen van de Bijbel, de 2e 3 geeft weer de verhouding van de gelovigen tot God en de 3e geeft weer de verhouding van de gelovigen tot de wereld:

- Kandelaar (Ps.119:105)
- Bijbel (Jes.40:80)
- Vuurtoren (1 Pt.1:19)
- Kruis (1 Kor.13:13)
- Schild (Ef.6:16)
- Anker (1 Kor.13:13)
- Helm (Ef.6:17a)
- Hart ((1 Kor.13:13)
- Zwaard (Ef.6:17b)

In 2005 werden de bijgebouwen grondig gerenoveerd en uitgebreid. Tevens kreeg het Kerkelijk Bureau zijn onderkomen in het nieuwe complex. Op feestelijke

wijze werd het nieuwe complex op zondag 18 september 2005 in gebruik genomen

In 2022 werd de kerk zelf grondig gerenoveerd. Op zondag 27 maart werd ze opnieuw in gebruik genomen. Het intochtlied was dezelfde als in de gevelsteen: psalm 84: 'Eén dag in Uwe voorhoven is beter dan duizend elders'.

Bezinningsmoment

In de gevelsteen staat een vers uit psalm 84: 'Eén dag in Uwe voorhoven is beter dan duizend

elders'. Dat slaat op de tempel, Gods woonplaats. Vandaag zou je misschien zeggen: bovenaan de lijst met duizend door mensen meest geliefde plekken op deze aarde staat voor mij de plek dicht bij U op de eerste plaats. Denk hier eens voor jezelf of samen over na. Kun je dat nazeggen? Waarom wel of niet?

Loop door tot de rotonde en sla dan rechtsaf de Berglaan in. Meteen aan je linkerhand bij het monument zie je de ingang naar het Reidingpark. Daar loop je een rondje om de vijver heen.

4.Reidingpark

Het Reidingpark is een klein park, genoemd naar de familie Reiding die in de 19e eeuw veel invloed had in Smallingerland. Het park heeft oude eikenbomen, een waterpartij, een kunstmatige heuvel (de zogenaamde 'Drachtsterberg') en aan drie zijden een gracht.

Drachten is nooit een dorp geweest met veel deftige huizen. Een van de eerste deftige woningen die in Drachten werden gebouwd was het 'slot' dat Cornelis van Haersma Kolonel Commandant van een regiment Infanterie

in 1738 in Zuid Drachten liet bouwen en dat bekend stond als Boermastate of Bouburg. Het slot werd in 1825 afgebroken en daarmee verdween ook een wandelpark voor de Drachtster bevolking.

Een tweede buitenverblijf werd in 1837 gesticht door de toenmalige grietman van Smallingerland baron Maurits Pico Diderik van Harinxma thoe Slooten. Het buitenverblijf stond aan de Zuiderweg, schuin tegenover waar sinds de jaren 60 De Lawei staat. Het slot heeft er nauwelijks 5 jaar gestaan want door onmin met de bevolking liet de grietman het in 1842 afbreken en in zijn nieuwe woonplaats Beetsterzwaag weer opbouwen, waar het nog bekend staat als Harinxmastate.

Grenzend aan het perceel van de grietman stond het huis van de familie Reiding. Sytse Fokkes Reiding, van 1788 tot 1798 en van 1799 tot 1830 secretaris van Smallingerland had er zijn domicilie. Sytse Fokkes Reiding liet een vijver en gracht rondom het park graven. De vrijgekomen aarde werd gebruikt om in het midden van het bos de berg op te werpen. Voor het werken aan de berg ontvingen de arbeiders een dagloon van vier cent. Er wordt ook wel gesproken van een werkverschaffingsobject. De tuin was rijkelijk voorzien van bomen en struikgewas, Later woonde in het huis zijn zoon Fokke Sytzes Reiding, die van 1831 tot 1868 secretaris en van 1868 tot 1886 burgemeester van Smallingerland was. Na het overlijden van Fokke Sytzes bewoonden zijn ongehuwde dochters Hebbeltje en Eleonora het herenhuis nog verscheidene jaren.

In 1915 liet de nieuwe eigenaar notaris Jan Foppo de Jong Posthumus een grondige verbouwing aan het pand doorvoeren en breidde het huis aan de zuidzijde uit met een kantoor.

In 1922 kreeg het pad langs de zuidkant van het park de naam Berglaan, naar de berg in het naastliggende park. In 1937 werd de naam gewijzigd in Burgemeester Reidinglaan en in 1939 weer veranderd in Reidinglaan. Bij raadsbesluit van 7 november 1957 werd de naam van de weg opnieuw Berglaan. Tegelijk vond men dat de naam van de vroegere burgemeester Reiding in ere moest blijven en werd het voorstel zijn naam aan het park te verbinden aanvaard.

Na het overlijden van de notaris in 1941 kreeg het 'huis met het park' een belangrijke plaats binnen de Drachtster katholieke gemeenschap. Het gaf onderdak aan ongehuwde mannen en kreeg in 1943 de naam R.K. Verpleeghuis 'Sint Jozef'. Onder leiding van nonnen heeft het op bescheiden schaal enkele jaren dienst gedaan als kraamkliniek. Na de komst van het protestants ziekenhuis in Drachten werd het gebouw bestemd voor opvang van geestelijk en lichamelijk gehandicapten als voorloper van 'Maartenswouden'.

De toestand van het park verslechterde gedurende de Tweede Wereldoorlog. Veel bomen werden door de bevolking gebruikt als brandhout. In juni 1959 kocht de gemeente Smallingerland het parkje met de berg voor een prijs van circa één gulden per vierkante meter van de R.K. Stichting Drachten. Landschapsarchitect Hein Otto ontwierp daarna een plan tot verbetering van het park, nadrukkelijk gericht op het behoud en onderhoudsvriendelijk maken van de berg.

Voor de realisatie van het winkelcentrum Raadhuisplein werd het fraaie herenhuis (toen Burgemeester Wuiteweg 1) in 1968 afgebroken. Daarmee verdween niet alleen een fraai pand in Drachten maar ook een monumentaal huis dat jarenlang een belangrijke plek in de plaatselijke geschiedenis heeft ingenomen. Het achterliggende park werd niet alleen door De Drift doorsneden maar ook aanmerkelijk kleiner gemaakt. Een deel van de tuin met berg is behouden gebleven: het huidige Reidingpark.

In 1990 kwam de gemeente opnieuw met een plan voor het Reidingpark. Door diverse bouwactiviteiten achtte men veranderingen gewenst. De aanleunwoningen van Rispinge werden vervangen door appartementen en aan

De Groene Zoom verrees het complex Reidingstate. Na uitvoering van dit door de dienst van gemeentewerken opgestelde plan moest het Reidingpark een belangrijke publieksfunctie kunnen vervullen, niet alleen voor de omliggende nieuwe woningen maar vooral ook - als buurtpark - voor de aangrenzende woonwijk. Bovendien zou het een meer ecologische of heemtuinfunctie krijgen als openbare attractie voor heel Smalingerland. Daarvoor werden in het najaar van 1992 verschillende bolgewassen (stinzeplanten) geplant. Door aanleg van een vijverpartij met een fontein, banken, zitelementen en informatieborden werd de aantrekkelijkheid verder vergroot.

In 2009 werd het Reidingpark grondig gerenoveerd. De paden werden opgeknapt, de doorgangen naar Berglaan en de Meent werden verbeterd en de 'hoge bult' voorzien van betonnen banken.

Een paar jaar later ondervonden omwonenden steeds meer overlast door grote groepen hangjongeren. Na een aantal incidenten in het plantsoen vroegen ze de gemeente Smalingerland om maatregelen te nemen. Daarop kreeg het park in 2020 opnieuw een grondige onderhoudsbeurt om de veiligheid van de mensen en de staat en gezondheid van het groen te verbeteren.

Grote bomen werden herplant om hiermee te verzekeren dat over 50 tot 100 jaar ook nog grote bomen staan. De onderbegroeiing werd herstelt. De middelhoge bomen werden herplant waardoor de state- en stinzenplanten behouden blijven en het aantal zangvogels die sinds het verwijderen van de onderbegroeiing gehalveerd was er weer terugkeren. De oorspronkelijke paden/trappen aan weerszijden van de berg werden weer herstelt. De fontein in de 'driehoek' tegenover de Reidingstate verplaatsen naar een plek waar de bewoners van de Reidingstate er geen last van hebben. De paden van 2.5 á 3m versmallen naar de oorspronkelijke breedte van 1.50m. De 50 zitplekken terugbrengen naar twee bankjes. Alle toegangen naar het park te verwijderen en één hoofdingang realiseren aan de Driftzijde. Hierdoor kan een beter toezicht op het park plaats vinden en zal het aantal hangjeugd aanzienlijk doen verminderen. Tevens de borden herplaatsen van het toegangsverbod tussen zonsondergang en zonsopgang hierdoor kan de politie de jeugd 's avonds verwijderen.

Bij de ingang aan De Drift staat het kunstwerk 'Boog' van Ids Willemsma uit 1994. Het kunstwerk is 10 meter hoog en 8 meter lang en vormt een verbinding tussen de stad en park. De in een hoek van 45 graden gebogen vorm sluit aan bij de

heuvel in het park. De boog is opgebouwd uit rechthoeken die zijn gepotdekseld, een oude techniek die gebruikt werd in de scheepsbouw. Het kunstwerk verwijst dus ook naar de scheepsbouw die vroeger in Drachten werd bedreven. Omdat het na plaatsing het direct als gevaarlijk speelobject werd gebruikt is er een hekje voor geplaatst.

Bezinningsmoment

Ook in het leven van Jezus spelen bergen een belangrijke rol. Hij trekt zich vaak terug op een berg om te bidden. De eerste aanval van de duivel op Jezus' reddingswerk vond plaats op een berg. Zijn belangrijkste preek hield Hij vanaf een berg, en is daarnaar zelfs vernoemd 'bergrede'.

Zoek een rustig plekje op een van de bankjes en sta voor jezelf stil bij de volgende 3 zaligsprekingen:

- Gelukkig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde bezitten.
- Gelukkig wie honger en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.
- Gelukkig de vredestichters, want zij zullen kinderen van God genoemd worden.

Wat spreekt jou hierin aan? Wat vind je er moeilijk aan?

! Je loopt nu de Drift af. Je passeert de Grote Kerk aan je linkerhand en steekt de Zuidkade over de Torenstraat in.

5. De papegaaienbuurt

Je loopt nu de Torenstraat in.

Als je om je heen kijkt zie je dat de woonhuizen hier een eigen, specifieke stijl hebben. Wat met name opvalt zijn de springende kleuren waarin de huizen hier zijn geschilderd.

De huizen zijn gebouwd in 1921 naar een ontwerp van gemeentearchitect Cees Rienks de Boer. Het houtwerk werd beschilderd naar een kleurenschema van Theo van Doesburg. Deze kunstenaar stond aan de basis van de kunststroming

De Stijl. Uitgangspunt van deze kunststroming is dat vorm en materiaal worden teruggebracht naar de basis. Gebruik van primaire kleuren en strakke lijnen bepalen het beeld. Voor Doesburg was dit de eerste grote architectuuropdracht waarin hij zijn nieuwe ideeën over de integratie van beeldende kunst en architectuur kon realiseren. Omdat van Doesburg zelf helemaal in Weimar woonde en aan de Bauhaus-kunstopleiding daar werkte verliep de uitwisseling met de Boer door middel van ontwerptekeningen met opmerkingen in tekst en brieven. Van alle onderdelen werkte Doesburg ontwerptekeningen uit en stuurde die naar De Boer. Op deze ingekleurde tekeningen stond precies aangegeven welke kleur welk onderdeel moest krijgen, vaak met tekst aangevuld. Voor de exacte kleurstelling maakte hij zogenaamde kleurharmonieën waarbij hij precies aangaf welke harmonie waar moest worden toegepast. Van Doesburg adviseerde de gevels wit te pleisteren en het houtwerk te voorzien van de kleuren rood, geel en blauw. Door de bijzondere uit de toon vallende verflaag in rood, geel en blauw op de nieuwbouwwoningen in 1920 kreeg de huizenrij aan de Torenstraat in Drachten de weinig vleiende scheld- of bijnaam 'Papegaaibuurt'. Na twee jaar kregen de bontgekleurde huizen de traditioneel rustgevendende kleurstelling geelwit. De spraakmakende benaming van de buurt bleef echter bestaan. Ook voor de Rijkslandbouwwinterschool (RLWS) schuin tegenover de middenstandswoningen werkte De Boer samen met Van Doesburg. Van Doesburg gebruikte voor dit pand (Torenstraat 12) de secundaire kleuren violet, oranje en groen. Omdat destijds veel ophef was ontstaan over de controversiële kleuren, zijn ze niet aangebracht. De directeur van de school en de inspecteur van het landbouwonderwijs vonden dat "deze niet bevorderlijk waren voor de rust van de leerlingen en voor hun aandacht bij het onderwijs". In 1988 is alsnog het houtwerk van de school voorzien van de ooit geplande oranje-groen-violetten kleurencombinatie.

30 jaar later in 2018 herstelde de gemeente Smallingerland het interieur en exterieur van een van de huizen naar het originele kleurontwerp van Theo van Doesburg. Kleurenexperts krabden nauwgezet laagjes verf af om de oorspronkelijke verfkleuren onder ogen te krijgen. Ook is de correspondentie bestudeerd, die Van Doesburg met de gemeente voerde. Bovendien zijn ook de 'kleurharmonieën' (kleurenstalen) van de kunstenaar bekeken, waarop hij de kleuren samenhang heeft weergegeven. Door al deze informatie samen kreeg men een overeenstemmend beeld van het oorspronkelijke plan. Zo kreeg het 'Van Doesburg – Rinsemahuis' de juiste kleuren rood, geel en blauw op erkers, deuren

en kozijnen die bij de aanvang zijn gebruikt. De gemeente liet er vervolgens een museumwoning van maken: het Van Doesburg - Rinsemahuis. In de meeste musea hangen de kunstwerken aan de muur. In Drachten loop je er naar binnen, en maakt het kunstwerk deel uit van het straatbeeld. Stap binnen in dit levensgrote

schilderij uit 1921: een compleet woonhuis ontworpen in stijl van De Stijl. Deze is door de internationale website Iconic Houses uitgeroepen als 'House of the Day'.

Andere iconische huizen op deze lijst zijn o.a. de kubuswoningen in Rotterdam, El Capricho de Gaudi in Spanje en het huis van Edvard Munch in Noorwegen.

Het Van Doesburg-Rinsemahuis is opengesteld voor bezoek. In de woning kunt u de film 'Krabben aan Verf' op uw gemak bekijken.

Na het herstel van het Doesburg-Rinsemahuis leek het de gezamenlijke eigenaren van de Papegaaien-woningen aan de Torenstraat, die door De Stijl-kunstenaar Theo van Doesburg in 1920 van opvallende kleuren waren voorzien, een goed idee om ook hun huizen over te schilderen in de tinten van de museumwoning. In datzelfde jaar heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed het initiatief genomen de panden aan de Torenstraat de monumentenstatus te verlenen!

Bezinningsmoment

De papegaaibuurt valt op door haar opvallende kleurrijke stijl. Dat kenmerkt deze buurt. Ook christenen kun je herkennen aan een eigen, karakteristieke levenswijze. Tegen zijn volk Israel zei God ooit: 'Volg niet de levenswijze van Egypte, waar je gewoond hebt, noch de levenswijze van Kanaän, waarheen Ik je breng. Leef niet volgens de bepalingen van die landen'(Leviticus 18:3). Ook Jezus preekte een duidelijk herkenbare christelijke levensstijl. Denk eens na over jouw levensstijl. Kun jij (of kunnen jullie) misschien een paar herkenningpunten benoemen die jij voor jouw (jullie) levensstijl als christen typerend vindt?

 Aan je rechterhand zie je op een gegeven moment het Drachtster Lyceum.

6. Drachtster Lyceum

Het Drachtster Lyceum kent vele bekende oud-scholieren:

- Peter Tuinman, acteur
- Heinze Bakker, sportverslaggever
- Atte Jongstra, schrijver, essayist, recensent
- Hilbert van der Duim, langebaanschaatser
- Sophie Hermans, politica
- Doutzen Kroes, model en actrice

Het Lyceum in Drachten werd in 1919 opgericht als Rijks hogereburgerschool en heeft daarom jarenlang in de volksmond "de HBS" geheten. Het schoolgebouw aan de Torenstraat werd in 1920 geopend en werd de HBS-straat (daar is er maar één van in Nederland) aangelegd, met daaraan de directeurswoning. In Drachten werd deze straat "de weg der geleerden" genoemd. Ter

gelegenheid van de opening werd er twee dagen feest gevierd. Op de tweede dag werd ook het sportveld ingewijd met wedstrijden en demonstraties.

De HBS was jarenlang verreweg het grootste gebouw van Drachten, dat toen nog maar een dorp met 6000 inwoners was. In de loop van de jaren '20 en '30 groeide het aantal leerlingen van de school wel, maar meer dan 150 werden het er nooit. Onder de eerste directeur, dr. J.C. Wildervanck, had deze periode een uiterst rustig verloop. Orde en netheid stonden bij hem voorop: iedere ochtend stond hij bij de voordeur om te controleren of de leerlingen hun voeten wel goed veegden. Gebeurde dat niet dan kreeg de betreffende leerling een tik op de kuit met zijn onafscheidelijke Spaanse riet. Bovendien was hij uiterst zuinig: als de verwarming aan was mochten de ramen van de school niet open... Tijdens de oorlog probeerde men in eerste instantie de school zo gewoon mogelijk door te laten draaien. Alle leraren waren "goed",

pogingen van bovenaf om het onderwijs in nationaal-socialistische zin te beïnvloeden hadden geen succes. Leraar boekhouden Pieter Wijbenga werd onder de schuilnaam Geale de Vries een van de grote voormannen van het Friese verzet.

Na de bevrijding ging het sterke verhaal rond: "Pieter had een revolver onder zijn oksel als hij les stond te geven". Ook werd toen bekend dat onder het podium in het tekenlokaal door de Engelsen gedropte wapens van de Binnenlandse Strijdkrachten (B.S.) waren bewaard. In november '44 moest de school ontruimd worden om vluchtelingen uit het zuiden onderdak te geven. Na de bevrijding gebruikten de B.S. de school enige tijd als hoofdkwartier, NSB-ers werden op zolder opgesloten. Heel lang zijn nog de sporen van kogelgaten daar zichtbaar geweest. Na de oorlog werd de wens geuit om de school te voorzien van een gymnasiale afdeling en dus de H.B.S. om te zetten in een lyceum. Sinds 1 september 1947 heet de HBS dus "Het Drachtster Lyceum" en heeft een rector in plaats van een directeur. Drachtsters bleven wel nog heel lang van de HBS spreken en ook de HBS-straat is niet van naam veranderd. Sinds het begin van de jaren '50, o.a. doordat Philips er begonnen was met een fabriek van scheerapparaten, begon Drachten snel te groeien. Tussen 1950 en 1970 verdriedubbelde het aantal inwoners bijna. Uiteraard groeide het Drachtster Lyceum mee: zweefde het aantal leerlingen in 1950 nog steeds rond de 150, in 1970 waren het er bijna 600 geworden.

Eind jaren '60 maakte de Mammoetwet een einde aan de HBS. In plaats daarvan kwamen havo en atheneum, alleen het gymnasium mocht blijven bestaan. Als gevolg daarvan heette de school nu officieel: "Rijksscholengemeenschap Het Drachtster Lyceum". In 1992 werden alle rijksscholen overgedragen aan de gemeenten. Ook het Drachtster Lyceum viel voortaan onder een gemeentelijke bestuurscommissie

Ondertussen bleef Drachten maar groeien en de school groeide mee. Het oude gebouw werd door deze toevloed te klein en er moest dus uitgebreid worden.

Aan de achterzijde werden in verschillende fases een kantine, extra lokalen en nieuwe gymnastieklokalen gebouwd. Het oude (te kleine) gymnastieklokaal werd omgebouwd tot scheikundepracticumruimte. Jarenlang heeft dit goed gefunctioneerd maar aan het einde van de 20e eeuw was het toch wel aan vernieuwing toe.

Jaren '90

Omdat de overheid duidelijk aanstuurde op brede scholengemeenschappen was het uiteindelijk niet mogelijk voor het Drachtster Lyceum om zijn zelfstandigheid te behouden. Na uitgebreide fusiebesprekingen ging de school (niet van harte) in 1996 op in de Openbare Scholengemeenschap "Singelland", die alle openbare scholen voor voorgezet onderwijs in Drachten, Burgum en Surhuisterveen omvat

2005

De verschillende bouwfasen van de laatste 50 jaar hadden een groot maar onoverzichtelijk en niet efficiënt schoolcomplex opgeleverd. Bovendien waren grote gedeelten verouderd en waren de kosten van onderhoud derhalve hoog. In 2002 werd in goed overleg tussen de gemeente Smallingerland en de OSG Singelland besloten het oude HBS-gebouw van binnen geheel te renoveren en alle gebouwen daarachter te slopen en te vervangen door moderne, compacte nieuwbouw.

September 2007 waren de bouwers (bijna) klaar en kon het nieuwe gebouw in gebruik genomen worden. Allerwege waren er complimenten voor de nieuwbouw en de manier waarop deze aansluit op het oude gebouw. Ook de renovatie van de binnenkant van de oude school kreeg veel lof: veel boardbetimmeringen van de vorige eeuw zijn verwijderd, bovenlichten kwamen daarmee weer in het zicht en de oude hal achter de voordeur is in ere hersteld. De omgeving van het Drachtster Lyceum is door DS landschapsarchitecten uit Amsterdam zorgvuldig vormgegeven, op een heldere, beheerste manier.

Vooraf in het voorterrein is de warrige begroeiing getransformeerd naar een open graslandschap waarop bomen met een hoge kruin. Al het parkeren is hier

verdwenen: waar voorheen het gehele terrein was volgebouwd, is nu achter de nieuwbouw voldoende plek voor een ruim parkeerterrein. In het landschapsontwerp en wel in de toegang naar de leerlingentree is tevens geïntegreerd werk opgenomen van twee Nederlandse kunstenaressen: Erzsebet Baerveldt en Marieke van Diemen. De kunstenaars ontwierpen een totaalplan voor de entree van het vernieuwde lyceum. Straatmeubilair als zitelementen, appelboom en lantaarnpalen vlaggenmasten, prullenbakken en hekwerk (van Diemen) zijn samen met een 'dubbelbeeld' van Rembrandt en Newton (Baerveldt) tot één geheel gemaakt.

Bezinningsmoment

Newton was een engelse natuur- en wiskundige. Rembrandt was een beroemde Nederlandse schilder uit de 17e eeuw. Hij is met name bekend geworden door zijn schilderij 'De Nachtwacht'. Een ander bekend werk van hem is 'De verloren zoon' naar de bekende gelijkenis uit Lukas 15. Hij schilderde het in circa 1668. Het behoort tot de collectie van de Hermitage in Sint-Petersburg. Het is het grootste schilderij dat Rembrandt in de laatste jaren van zijn leven schilderde. In dit schilderij zien we een geknielde jongeman, die omhelsd wordt door een oudere man, zijn vader. Rechts zijn een vrouw en twee mannen afgebeeld, die in stilte toekijken. Links achter de vader staat nóg een vrouw in het donker het gebeuren te aanschouwen. De staande man rechts zou de broer van de verloren zoon kunnen zijn. Net zoals Rembrandts andere werken is ook dit schilderij zeer donker. Opvallend aan het schilderij zijn de handen van de vader: de ene hand ziet eruit als een krachtige vaderhand, die de zoon stevig tegen zich aandrukt. De andere is meer een vrouwenhand, die de zoon eerder liefdevol en zorgzaam verwelkomt. Denk voor jezelf eens na over de gelijkenis van de verloren zoon. Wat spreekt jou daarin persoonlijk het meest aan? Is er ook iets wat bij je schuurt? Breng het daarna in gebed bij God.

Je loopt door de HBS straat en aan het eind sla je linksaf de Stationsstraat in tot aan de rotonde. Daar sla je rechtsaf De Lange West in. Aan de linkerkant zie je op een gegeven moment het Thalenpark.

7. Thalenpark

Je staat nu voor het Thalenpark. Het Thalenpark wordt begrensd door De Lange West (N), Oude Nering (O), de Leerlooiersstraat (Z) en de Oliemolenstraat (W) en heeft de vorm van een rechthoek met randbeplanting, met verder...

- een open parkweide beplant met verspreid staande populieren (noord-oost hoek).
- een haakvormige waterpartij (noord-zuid en oost-west) met een brug over noord-zuid tak van de waterpartij nabij de knik.
- een vierkante vijver (noord-west hoek).
- diverse wandelpaden:

Aan de noordkant van De Lange West ligt ook nog een rechthoekig perceel dat onderdeel is van het Thalenpark. Dit deel wordt aan drie zijden ingesloten door bebouwing van woonwijk De Swette (noord, oost, west) en bestaat uit een gazon met enkele bomen op een rij, parallel aan De Lange West (zuid) en enige solitair.

Het park is in 1958 door de Utrechtse tuinarchitect Hein Otto ontworpen en genoemd naar Jan Laurens Thalen die van 1956 tot 1960 burgemeester was van de gemeente Smalingerland. Het park is een interessant voorbeeld uit de ontwikkelingsgeschiedenis van het stadspark, met name uit de na-oorlogse periode toen stadsparken tot ontwikkeling en bloei kwamen.

In het oeuvre van Otto komen slechts enkele parken voor: het Thalenpark is zijn enige stadspark. Het onderscheidt zich van andere stadsparken door...

- bijzondere vakmatige aandacht en het ontwerpkunstig vermogen wat betreft de gerealiseerde schoonheid
- rechte lijnen en haakse hoeken in beplantingselementen en waterpartij waardoor in stedenbouwkundig opzicht aansluiting met het contemporaine bebouwingsbeeld tot stand is gebracht.
- afwisseling van open en gesloten partijen
- toepassing van een terughoudend idioom en nuances in het gebruik van

ruimtelijke patronen en plantmateriaal (soorten en variëteiten).

- strak in het gelid geordende bomenrijen die contrasteren met solitair en hetgeen o.m. tot uitdrukking komt in de suikeressdoornlaan aan de westzijde en in vrij geplaatste populieren in de parkweide.

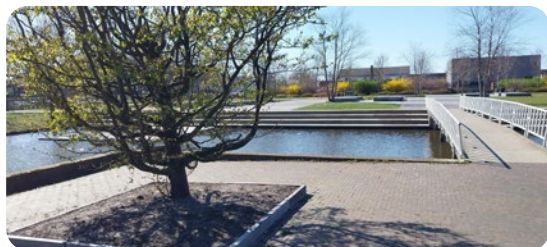
Het werk van Hein Otto bleek kwetsbaar. Als gevolg van dynamiek van de omgeving en slijtage van groene en stenen elementen gingen de visuele kwaliteiten van het Thalenpark achteruit. Later traden ook overlast van hangjongeren en verloedering. Aan het begin van de 21 eeuw was het park behoorlijk vervallen. Er werd een actiegroep 'Red het Thalenpark' opgericht. Na veel controverse en discussies over vorm en vooral bestemming lag er in het voorjaar van 2010 een plan voor de vernieuwing van het park. De gemeente Smalingerland introduceerde met de renovatie voor het Thalenpark het thema "beleven en ontmoeten". Daarmee werd voor een deel afstand genomen van de oorspronkelijke grotendeels esthetische uitgangspunten van Hein Otto ten gunste van verhoging van de gebruikswaarde van het Thalenpark.

De hoofdstructuur van het oorspronkelijke ontwerp is gehandhaafd. Hier en der werden veranderingen doorgevoerd en er werden nog enkele zaken aan toegevoegd, zoals muziekpodia.

- Vanwege de slechte staat waarin ze verkeerden zijn diverse bomenrijen gekapt, alleen de bomenrij aan de westkant (suikeressdoorns) was goed en is blijven staan. Ook drie grote, oude populieren, daterend uit de tijd van de aanleg, in de noord-oostelijke hoek van het Thalenpark (in de parkweide) zijn behouden
- De open ruimte aan de westzijde (waar oorspronkelijk een sporthal was gepland, maar niet werd gebouwd) is met natuurstenen platen geplaveid.
- Alle wandelpaden zijn verhard met betonplaten (voorheen halfverharding met schelpen);
- De oostzijde had ter hoogte van de waterpartij een grastalud en een waterval; het grastalud is versteend, de waterval hersteld; de brug en de traptreden van/

naar de waterpartij zijn opgeknapt; de gemetselde bakstenen keermuurtjes bij de trappartijen aan het water zijn geheel vervangen naar oud model; aan de waterpartij is een natuurstenen terras toegevoegd; de houten beschoeiing van de waterpartij is vervangen door zoden. De grote en de kleine waterpartij

zijn met elkaar verbonden via een moerassig ondieper water met eilandjes en stapstenen.

De werkzaamheden werden gestart in de zomer van 2010 en in september 2011 kon het nieuwe park officieel geopend worden. Het parkgedeelte ten

noorden van De Lange West viel buiten de renovatie. In het voorjaar van 2018 is het Thalenpark door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed aangewezen als rijksmonument.

Bezinningsmoment

Water vormt een belangrijk element in het Thalenpark. Een grote en kleine vijver die met elkaar verbonden zijn én een waterval. Ook in de Bijbel neemt water een belangrijke plaats in. Denk alleen al aan Jezus die van zichzelf zegt: 'Iedereen die (gewoon) water drinkt zal weer dorst krijgen, maar wie het water drinkt dat ik hem geef, zal nooit meer dorst krijgen. Het water dat ik geef, zal in hem een bron worden waaruit water opwelt dat eeuwig leven geeft.' (Johannes 4:13-14). Zoek een bankje in het park en denk voor jezelf (of samen) eens na over wat deze woorden

Je gaat links achter het Thalenpark uit (bij Pets Place) en slaat dan links af de Markt in. Bij de Noorderbuurt aangekomen sla je rechtsaf. Halverwege loop je tegen het Carillon aan.

8. Het Carillon

Je bent nu in het midden in het centrum van Drachten. De plek waar vroeger de ophaalbrug over de Drachtster Compagnonsvaart was. Je staat voor het Carillon.

Dit unieke en herkenbare monument werd gebouwd in 1996. Het is ontworpen door de Nederlandse architect en beeldend kunstenaar Gunnar Daan. Bij een gemeentelijke herindeling in 2006 moest het Carillon gaan wijken voor de Drachtster vaart. Dat leverde veel reacties op. Bijna iedereen gaf aan dat het Carillon uniek is en Drachten een herkenbaar gezicht geeft. De gemeenteraad besloot hier gehoor aan te geven en het Carillon bleef midden in Drachten staan.

Het carillon is klassiek van vorm. Het is gebouwd op een symmetrische galerij met 12 zuilen. Net zoveel als de Apostolische Geloofsbelijdenis artikelen heeft. Bovenop de zuilen bevindt zich een koepeldakconstructie waarin 37 klokken zijn opgehangen. Net zoveel als de Nederlandse Geloofs

Belijdenis artikelen heeft. De klokken zijn afkomstig van de houten toren met beiaard die van 1958 tot 1989 in het Thalenpark stond.

De dichtregels op de draagbalken - in het Fries (aan de binnenkant) en in het Nederlands (aan de buitenkant) - zijn van de Nederlandse dichter en schrijver Harmen Wind. De tekst verwijst naar de vier elementen die aan de wieg stonden van Drachten: water, vuur, aarde en lucht.

*Uit aarde zijn wij geboren
Het vuur staken wij uit de grond
Het water droeg ons naar de welvaart
Lucht legt ons een lied in de mond
Ut ierde binnen wy berne
It fjoer stutsen wy út de grûn
Ta wolfteart woe it wetter ús drage
De loft hat it tankliet ús jûn*

Bezinningsmoment

De genoemde vier elementen – water, vuur, aarde, lucht – spelen een belangrijke rol in godsdienst en filosofie. Ook in de Bijbel - en daarmee in het christelijke geloof - nemen ze een prominente plaats in. Ik noem zo een paar teksten.

Aan jou of jullie de vraag om één of een paar van deze teksten uit te kiezen om voor jezelf over door te denken of om samen over te spreken. Wat roept het op? Wat is herkenbaar en wat niet? Wat schuurt?

- Water: Psalm 42:2 - Zoals een hinde smacht naar stromend water, zo smacht mijn ziel naar U, o God.
- Vuur: Jesaja 43:2 - Moet je door het vuur gaan - het zal je niet verteren, de vlammen zullen je niet verschroeien.
- Aarde: Job 38:4 - Waar was jij toen Ik (God) de aarde grondvestte? Vertel het Me, als je zoveel weet.
- Lucht: 1 Cor.9:26-27a – Ik (Paulus) ren niet als iemand die geen doel heeft, vecht ik niet als een vuistvechter die in de lucht slaat. Ik hard mezelf en oefen me in zelfbeheersing.

 Loop door de Pier Pander straat totdat je de RK kerk ziet.

9. Parochiekerk de Goddelijke Verlosser

In 1956 werd besloten de vicarie Drachten over te laten gaan in de parochie 'De Goddelijke Verlosser'. De Franciscaanse pater J. Ros werd benoemd als bouwpastoor en later werd hij de eerste pastoor van de nieuwe parochie.

Eén ding stond vast: de kerk in Drachten mocht absoluut geen Rome-bolwerk worden. De bouwers wilden rekening houden met hun leefomgeving: in een reformatorisch klimaat paste slechts een sobere kerk. Tierlantijnen waren uitgesloten. Daarnaast moest de kerk een open karakter met veel vensterglas naar de straatkant' krijgen. De handelingen

moesten voor iedereen goed zichtbaar zijn, zowel in als buiten de kerk.

Coen Bekink werd als architect van de kerk gekozen. Bekink, wiens stijl wel is omschreven als beeldend functionalisme, ontwierp verschillende rooms-katholieke kerkgebouwen, waarvan de Mariakerk in Groningen als een van de bekendste geldt. Deze kerk vertoont in veel opzichten gelijkenis met de Goddelijke Verlosser kerk. Bekink ontwierp een gebouw van sobere materialen met een open entreeportaal en veel glaswanden met zicht op klooster en kloostertuin. De oostwand is open met ramen, richting de kloostertuin en het klooster. Achter op het balkon bevindt zich een geheel open koor met een grote glaswand. Omdat de handelingen voor ieder goed zichtbaar moesten zijn, is gekozen voor een brede ondiepe kerkzaal. Er kwamen geen kruiswegstaties maar 12 kruisjes van de kerkwijding op sobere kanselaars aan de wand. Achter in de kerk is een open doopkapel en een eveneens sobere Mariakapel met een eenvoudige houten Maria.

Het bouwproces verliep overigens niet zonder slag of stoot. Het moest allemaal op zijn zuinigjes. Samen met Lucas Hettinga, die veel werk verrichtte in het Karmelietessen klooster, en nog enkele anderen ging pater Ros de bouwmissie aan. Hettinga werkte bij Philips en moest alles in zijn vrije tijd doen. Het schipperen met het geld noopte de bouwers tot veel creativiteit: zo was het plan het ruwe tabernakel - waar de hosties in worden bewaard - bij Philips in Drachten in een koperbad te dompelen. Het bad was echter te klein voor het tabernakel en dus moest een andere oplossing worden gezocht. Zo kwam het dat de parochianen in een eigen auto met het tabernakel naar Philips in Eindhoven togen, waar de capaciteit groter was. Dat goedkoop overigens ook wel eens duurkoop kan zijn, bleek al snel na de inwijding van de kerk, die werd verricht door de eerste bisschop van Groningen Mgr Nierman. De knielbankjes konden het gewicht van de kerkgangers na enige tijd niet meer dragen en bezweken.

Jesusbeeld

Aan de altaarwand hangt het door kunstenaar Marius van Beek ontworpen Christusbeeld. Geen traditioneel kruisbeeld maar een gestileerd corpus. Het geeft de Gekruisigde én de Verrezen Heer weer (de Goddelijke Verlosser). Het is een voorbeeld van de

vernieuwing en de ruimte die er was in de katholieke kerk in de vroege jaren zestig ten tijde van de Tweede Vaticaans Concilie. Nadien zijn zulke opdrachten niet meer gegeven.

Betonplastiek: God – Schepping – Opdracht – Bemint

In 1962 kreeg de kerk een opvallend wandkunstwerk van Max Reneman. Zijn ontwerp sloot aan bij de strakke vormgeving, was sober, maar trok wel de aandacht. In de betonreliëf wandschildering van 3 meter hoog en 15 meter lang wisselen motieven elkaar af, maar vormen tegelijk een eenheid. De

verschillende vormen die de schepping weergeven, doen denken aan houtsneden. In dit kunstwerk zijn symbolisch een alziend oog en een beschermende hand te herkennen. Daarachter golven in het verlengde enkele lijnen als een zee die, met de zon daarboven, doet denken aan het werk van Jan Loman. Er zwemt een vis, in het midden spreidt een bijna gevelhoge vogel haar vleugels en vestigt zo de aandacht op een in deze voorstelling geïntegreerd woord achter zich. Het staat centraal en hoog geplaatst en luidt: Bemint.

Bezinningsmoment

De muurschildering op de kerk vraagt aandacht voor de Schepping: de zee, de zon, vissen, vogels en Gods oog 'die zag dat het goed was'. Als het om de schepping gaat, waarin zie jij het meest de hand van de Schepper in terug?

o *Achter de kerk zie je de achterkant van het museum. Loop erom heen, totdat je op het museumplein recht tegenover het museum staat.*

10. Museum

Als je de winkelstraat inloopt vindt je aan de linkerkant het museum van Drachten. Vroeger was dit ook een klooster. De oorspronkelijke kloostertuin voor het gebouw is nu het Museumplein, waar je op staat. Achter het klooster staan de katholieke parochiekerk 'De Goddelijke Verlosser' en de katholieke basisschool

St. Lukas. Zij zijn gebouwd in wat vroeger de uitgestrekte achtertuin van het klooster was. (daarover later meer). Ook als je naar binnen loopt, is nog goed te zien dat dit vroeger een klooster is geweest. De kloostergang en de kapel zijn nog goed herkenbaar.

Het klooster is gebouwd in de jaren 30 van de vorige eeuw. In 1930 was in ons land een volkstelling gehouden.

Daaruit waren zeer hoge ontkerkelijkheidscijfers naar voren gekomen. Vooral in het Noorden. In 1931 verscheen hierover een alarmerend bericht in De Tijd met als kop: 'De ontkerstening van Nederland' en 'Red de noordelijke Provincies'. Naast ongerustheid over de hoge ontkerkelijkheidscijfers leefde er ook de behoefte om weer wat terrein te winnen op de Reformatie. De door Franciscus van Assisi gestichte kerkorde (die zich vooral bezig houdt met zendingswerk) zag in Drachten een geschikte plaats voor een franciscaner klooster. En in de jaren dertig kwamen Franciscaner paters naar Drachten. De monniken begonnen hun missiewerk in 1933 vanuit de Witte Villa van burgemeester Bruins Slot aan de Noorderbuurt. Vier jaar later, in 1937 konden ze hun eigen klooster in gebruik nemen. Op 1 april van dat jaar namen overste Augustus de Hart en de paters en broeders hun intrek in het minderbroederklooster.

Het bouwplan voor dit klooster is door Architect H.H. de Graaf uit Den Bosch ontworpen in de stijl van de Delftse School. Volgens de architecten van de Delftse School lag schoonheid juist in de eenvoud en was een goede harmonie tussen massa, ruimte en lichtval belangrijk. De architectuur moest nederig zijn en vooral niet opvallen. De functie

van een gebouw moest tot uitdrukking komen in de vorm.

De komst van het klooster zorgde voor grote deining in Drachten! Dit gebied had eigenlijk al helemaal afgerekend met de katholieke kerk. De angst voor de Roomse

kerk bleek nog groot. De kloosterorde van de franciscaner minderbroeders maakte echter geen luidruchtige reclame maar leefde mee met de bevolking en deed mee met de plaatselijke initiatieven. Af en toe schreven ze stukjes in kranten en tijdschriften en organiseerden ze bijeenkomsten. Het zwaartepunt was persoonlijke contacten leggen en huisbezoeken afleggen. Op 22 juni 1938 hield de bekende Pater Titus Brandsma in het klooster een lezing onder de titel 'Pater Brugman'..

Het gebied werd gaandeweg uitgestrekt en het aantal Katholieken in de regio groeide zodanig dat de aandacht verschoof van de zendingstaak naar de pastorale zorg. Omdat met alle afstanden permanent verblijven onder één dak praktisch onuitvoerbaar geworden, ontwikkelde het minderbroedersklooster zich tot een plek van samenkomen. Op vaste tijden kwamen de broeders een hele dag bijeen

voor gebed, bezinning, studie-uitwisseling en niet te vergeten recreatie en samen eten. Daar was echter het klooster niet meer voor nodig. In 1970 werd het minderbroedersklooster gesloten en verkocht.

De gemeente Smallerland kocht gebouw en tuin en liet het architectenbureau Van

Manen & Zwart uit Drachten een plan maken voor verbouw tot gemeentehuis. Zo veranderde in 1972 het minderbroedersklooster in een gemeentehuis.

Bij de verbouwing tot gemeentehuis is de oorspronkelijke structuur grotendeels intact gebleven.

- De kloostergang en de kapel zijn nog goed herkenbaar.
- De oorspronkelijke kloostertuin voor het gebouw is nu het Museumplein.
- In de uitgestrekte achtertuin is later de katholieke parochiekerk 'De Goddelijke Verlosser' gebouwd en de katholieke basisschool St. Lukas.
- Een klein deel van de achtertuin is nu openbaar park

Met de bouw van een nieuw gemeentehuis in 1980 kwam het vroegere klooster opnieuw in de verkoop. Het duurde even maar na 2 jaar van verbouwing naar het bouwplan van de Drachtster architect Rein de Valk, nam op 1 januari 1996 het

museum Dr888 haar intrek in het historische klooster aan het Museumplein.

Museum Dr888 is een museum voor moderne en hedendaagse kunst. Met een grote verzameling werken uit o.a. de kunstbewegingen Dada en De Stijl, maar ook het expressionisme en uitlopers van de Haagse School richt het museum zich vooral op de tijdperiode tussen de twee wereldoorlogen: het interbellum. De aandacht gaat daarbij in het bijzonder uit naar hoe de internationale avant-garde begin twintigste eeuw via Theo van Doesburg en de gebroeders Rinsema naar Drachten kwam. Wie in dit rijtje ook niet mag ontbreken is de Dadaïstische dichter Kurt Schwitter. Rechts boven het museum kun je het gedicht 'Wij w88888888' van hem lezen:

*Wij w88888888
Wij w88888888
W88888888
Wij tr88888888
Wij tr88888888
Te blijven w88888888!!!
Stelt men ons opnieuw teleur
Dan hebben wij nog een 8erdeur
Wij w88888888
W88888888
tot?*

Hoewel hij van origine Duits was, schreef Schwitter dit gedicht in het Nederlands voor een Dadaïstische tour door Nederland, waarvoor hij was uitgenodigd door Van Doesburg. De Dada-tour deed een aantal Nederlandse steden aan, waarvoor een groep dichters telkens een nieuw programma in elkaar zette. Niet onopzettelijk schreef Schwitters het gedicht Wij W88888888 voor de show in Drachten (let op de klank '-achten' in Drachten). Zoals veel Dadaïsten speelt Schwitters hier meer met klank dan met inhoud. Het cijfer 8 en de bijbehorende klank staan centraal in dit gedicht, waarbij Schwitters telkens acht

achten opschrijft om de klank ‘-achten’ uit te drukken. De ‘cijferwoorden’ in het gedicht kunnen dus als het ware vertaald worden naar ‘wachten’, ‘trachten’ en ‘achterdeur’. Door de woorden te spellen met cijfers wordt het gedicht grafisch ook erg interessant.

Bezinningsmoment

De benaming ‘Ordo Fratrum Minorum’ of ‘Orde van de Minderbroeders’ is heel bewust gekozen door Franciscus van Assisi. Zijn ideaal voor zichzelf en zijn medebroeders was om als broeders van de armen, de ‘minderen’, bezitloos te leven en er helemaal te zijn voor God en de behoeftige medemensen. Denk (samen) na en praat erover door waar zou jij (jullie) van af kunnen zien om meer voor God en je medemensen te kunnen betekenen? Wat houdt je tegen?

o *Loop nu linksaf, langs het gemeentehuis de weg oversteken naar het Kyriat Ono plein. Aan de rechterkant loop je langs het oorlogsmonument*

11. Oorlogsmonument

Dit oorlogsmonument stond tot voor kort in het Van Haersmapark is een bekend park in Drachten. Het park is aangelegd bij de Haersma State. In het park bevonden zich toen vier oorlogsmonumenten:

- Algemeen monument (1955)
- Joods monument (2001),
- Zigeunermontument (2007),
- NTM-monument (1947)

1. Het monument

Het monument in het Van Haersmapark te Drachten (is een wit kruis, geplaatst naast een

gemetselde muur. Op de muur is een stenen gedenkplaat aangebracht. De tekst op de gedenksteen luidt:

*'FALLEN FOAR FRIJDOM EN RJOCHT
ACHTSJENDE DE MIENSKIPLIKE SAEK
HEGER AS IT LIBBEN FAN HARSELS'.*

voor niet-Friestaligen:

*'GEVALLEN VOOR VRIJHEID EN RECHT DE GEMEENSCHAPPELIJKE ZAAK HOGER
ACHTEND DAN HET EIGEN LEVEN'*

Hieronder zijn de namen van 16 medeburgers die tijdens de bezettingsjaren door oorlogshandelingen zijn omgekomen aangebracht.

Geert Jan Blauw werd geboren op 23 mei 1923 in Drachten. Hij stierf op 8 juni 1945 te Wörth an der Donau en werd begraven op het Nederlandse Ereveld te Frankfurt.

Pieter Blom werd geboren op 30 september 1912 in Murmerwoude (thans Damwoude). Hij was nachtwaker in het gemeentehuis in Drachten. Tijdens de bezetting gaf hij onder de schuilnaam 'Sjors' leiding aan de Knokploeg in Drenthe. Eind november 1944 was hij met een helper en twee piloten die bij Diever waren neergeschoten, op weg naar het drenkelingenhuisje op de Engelsmanplaat tussen Ameland en Schiermonnikoog. Met Engeland was de afspraak gemaakt, dat hier een boot de vliegers zou oppikken. Er was een sein afgesproken, maar toen de boot verscheen klopte dit teken niet helemaal. Het schip verdween weer en de vier mannen bleven op het eiland tot het voedsel oprakte. Toen ging Blom het Wad op om hulp te halen. Hij verdween op 26 november 1944. Zijn stoffelijke overschot spoelde aan op het strand van het Duitse Borkum. Men constateerde dat Piet Blom was neergeschoten. Tot op de dag van vandaag is niet duidelijk wie hiervoor verantwoordelijk is. Blom werd begraven op de Algemene Zuiderbegraafplaats in Drachten.

Hendrik Eenkooren werd geboren op 27 februari 1918 in Leeuwarden. Hij overleed te Vlissingen als stoker aan boord van Hare Majesteit 'Bulgia'. Het schip werd op 12 mei 1940 door vliegtuigen van de bezetter gebombardeerd. Eenkooren werd begraven op het erehof van de Noorderbegraafplaats te Vlissingen.

Johannes Joseph Erich werd geboren op 10 september 1914 in Dokkum. In het verzet werkte hij onder de schuilnaam 'Schipper'. Hij werd begraven op het Ereveld Loenen.

Geert Jan Blauw werd geboren op 23 mei 1923 in Drachten. Hij stierf op 8 juni 1945 te Wörth an der Donau en werd begraven op het Nederlandse Ereveld te Frankfurt.

Johannes Martinus Boleij werd geboren op 15 januari 1914 in Duisburg (Duitsland). Hij werd via kamp Amersfoort naar het concentratiekamp Buchenwald gedeporteerd, waar hij op 22 april 1945 overleed.

Johannes Bartholomeus Tichelaar werd geboren op 22 september 1915 in Leeuwarden. Hij stierf op 24 april 1945 in Buchenwald.

De vier mannen waren werkzaam op het kantoor van de belastinginspectie in Drachten, dat tijdens de bezetting een haard van illegale activiteiten was. Eén van de medewerkers, Marten Meijer, had een relatie met het Groningse meisje Gepkelientje Folgerts. Dat zij ook betrekkingen onderhield met de Sicherheitsdienst, vermoedde niemand. Op de morgen van 26 mei 1944 kwam het meisje vragen of haar vriend ook aanwezig was. Toen zijn collega's dit bevestigden, kwamen SD-ers en Landwachters binnenstormden. De PTT-medewerker Erich werd ter plaatse doodgeschoten. Zes leden van de inspectie werden naar Duitsland gestuurd. Het waren Gerben Kraak, Sierd Zwart, Meijer, Geert Jan Blauw, Boleij en de Leeuwarder onderduiker Johannes Tichelaar. De drie laatstgenoemden kwamen niet uit het concentratiekamp terug.

Reimer Feitsma werd geboren op 4 juli 1920 in Ferwerd. Hij sneuvelde als dienstplichtige soldaat te Rhenen op 13 mei 1940 en werd begraven op het Militaire Ereveld Grebbeberg.

Taeke Sije Halma werd geboren op 6 juni 1911 in Drachten. Hij was boekhouder en werd net als Wagenaar in de nacht van 5 juli 1943 gearresteerd. Hij werd overgebracht naar het Scholtenhuis in Groningen. Eenmaal mocht hij daar zijn hoogzwangere vrouw zien en spreken. De bevalling vond enkele dagen na de ontmoeting plaats. Moeder en kind stierven beiden. Het werd Halma niet

toegestaan bij de begrafenis van zijn vrouw en kind aanwezig te zijn. De bezetter heeft hem op transport gezet naar Neuengamme, waar hij op 3 maart 1945 overleed.

Petrus Antonius Bernardus Keverkamp werd geboren op 5 december 1908 in Leeuwarden. Tijdens de bezetting verspreidde 'Piet kapper' het illegale blad Het Noorderlicht, in samenwerking met Frans Dalstra uit Surhuisterveen. Op 11 september 1941 werd kapper Keverkamp gearresteerd en naar het concentratiekamp Mauthausen gedeporteerd. Daar stierf hij op 5 februari 1945.

Bauke Lijklema werd geboren op 1 juni 1916 in Drachten. Hij was werkzaam bij de gemeentelijke reinigingsdienst. Als lid van de Binnenlandse Strijdkrachten had hij zich opgegeven om mee te werken aan de zuivering van het nog bezette gedeelte van Friesland. Bij Steenendam, op de splitsing Oudkerk - Rinsumageest en Birdaard, kwam het op 15 april 1945 tot een vuurgevecht met de bezetter. Zwaar gewond werd Lijklema naar een Leeuwarder ziekenhuis gebracht, waar hij de volgende dag stierf. Hij werd begraven op de Algemene Zuiderbegraafplaats in Drachten.

Jan Visser werd geboren op 12 juni 1918 in Leeuwarden. Na zijn gymnasiumopleiding kwam hij in het bankwezen terecht. Tijdens de oorlog was hij directeur van het bijkantoor van de Noord Friese Middenstandsbank in Drachten. Visser was vanaf de oprichting medewerker van de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten en had vanaf september 1944 leden van de Knokploeg in huis. In de bevrijdingsdagen trad hij op als tolk tussen de N.B.S. en de Canadezen. Op 14 april 1945 kwam Visser om het leven bij een gevecht in Ureterp. Hij werd begraven op het Erehof van de Noorderbegraafplaats in Leeuwarden.

Dirk de Vries werd geboren op 21 juni 1925 in Drachten. Hij was arbeider en nachtstoker bij de Nederlandse Tramweg Maatschappij met als standplaats Drachten. Hij werd tijdens de spoor- en tramstaking in 1944 door de bezetter gearresteerd. Op 19 november 1944 is hij samen met de verzetsmannen Hans Goudsmit en Jan Zorn door de bezetter in Menaldum gefusilleerd. Dit was een represaillemaatregel, omdat er bij Menaldum op de rijksweg naar Harlingen kopspijkers waren gestrooid. De Vries werd begraven op de Algemene Zuiderbegraafplaats in Drachten.

Gerhardus Wagenaar werd geboren op 28 december 1907 in Drogeham. Hij was arbeider bij de Nederlandse Tramweg Maatschappij, met als standplaats Drachten. Tengevolge van de spoor- en tramstaking was Wagenaar ondergedoken op de boerderij 'De Oerwinning' bij de familie De Vries op Legauke, onder Opeinde. Op 21 november 1944 werd hij samen met de broers Jan en Marten de Vries tijdens een vuurgevecht met de bezetter doodgeschoten. Jan de Vries werd geboren op 17 november 1919 te Opeinde en Marten de Vries op 7 juli 1921 te Opeinde. Alle drie de slachtoffers werden begraven op de Algemene begraafplaats in Opeinde.

Tjalling Wagenaar werd geboren op 17 februari 1908 in Tolkamer. De gemeenteambtenaar was lid van de Landelijke Organisatie voor hulp aan Onderduikers. Ook was hij betrokken bij de uitgave van het illegale dagblad Vrij Nederland. In de nacht van 5 juli 1943 werd hij gevangen genomen tengevolge van arrestaties in de groep van Vrij Nederland. Daarbij werden de door hem verzorgde onderduikers gearresteerd. Via Groningen werd Wagenaar op transport gezet naar het concentratiekamp Neuengamme. Hier overleed hij op 16 oktober 1944. In Drachten is een straat naar hem genoemd.

Jouke Louw Wiersma werd geboren op 8 november 1920 in Baard. Hij was ambtenaar van de brandstoffencommissie van de distributiedienst in Drachten. Als lid van de Binnenlandse Strijdkrachten kwam hij op 17 april 1945 tengevolge van een auto-ongeluk bij Eelde om het leven. Wiersma werd begraven op de Algemene Zuiderbegraafplaats te Drachten.

Ate Bruinsma is geboren op 17 augustus 1901. Bruinsma was werktuigbouwkundige en hielp tijdens de Tweede Wereldoorlog joden onderduiken, onder andere uit het kamp Westerbork. Hij werd echter verraden en uiteindelijk is hij in Amsterdam opgepakt en via Vught afgevoerd naar Duitsland. Hij is overleden te Dachau op 23 april 1945.

2. Joods monument

In april 2001 werd er bij het hierboven beschreven monument een Joods monument geplaatst. Dit is een sculptuur, bestaande uit veertien zuilen van

verschillende lengtes die van boven zijn afgekapt. Op elke zuil staat de naam van een joodse slachtoffer. Tevens is een gele davidster op de zuilen aangebracht. De afgekapte zuilen geven aan dat de levens van de slachtoffers ruw zijn afgebroken. Bovendien zijn de zuilen tegen elkaar geplaatst om te symboliseren dat de joden in de concentratiekampen steun bij elkaar zochten... Het Joods monument is opgericht ter nagedachtenis aan veertien joodse medeburgers uit Drachten die tijdens de Tweede Wereldoorlog in de concentratiekampen Auschwitz en Sobibor om het leven zijn gekomen.

De namen van de veertien slachtoffers zijn:

Betje Benninga, Rozette Benninga, Dina van Leer, Mozes van Leer, Vrougje van Leer, Veronica Esje van Leer-Zwarts, Hinderika Mozes, David Julius Turksma, Dora Jacoba Turksma, Jacob Turksma, Mozes Turksma, Simon Turksma, Anna Zilverberg, Saartje Zilverberg.

3. Zigeunermonument

In januari 2007 werd er een Zigeunermonument aan de beeldengroep toegevoegd. Hiermee worden de vermoorde Roma en Sinti uit Drachten herdacht.

Dit Zigeunermonument is een sculptuur van Belgisch hardsteen. Het verbeeldt een woonwagen, met in het midden een breuk. In deze breuk zijn de namen van de slachtoffers aangebracht. De sculptuur is geplaatst op een ronde, stenen sokkel... Het Zigeunermonument is opgericht ter nagedachtenis aan alle Sinti en Roma die tijdens de Tweede Wereldoorlog door de bezetter zijn gedeporteerd en omgebracht. Het monument herinnert in het bijzonder aan de zeven gezinsleden van de familie Mirosh die in 1944 in het vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau zijn omgekomen. Vanaf 1941 moesten zigeuners van de Duitse bezetter verplicht op een vaste standplaats staan. De zigeunerfamilie Mirosh stond op een standplaats aan de Passchier Bollemanweg in Drachten. Op 16 mei 1944 werden vader en moeder Mirosh en hun drie dochters, stiefdochter en kleindochter opgepakt. Via het doorgangskamp Westerbork werden zij op transport gesteld naar het Poolse vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau, waar zij om het leven kwamen. Zoon Mirosh bleef met zijn drie broers achter in Drachten. Zij hebben de oorlog overleefd.

4. NTM monument

Het NTM monument herdenkt de oorlogsslachtoffers van de Nederlandse Tramweg Maatschappij, waaronder G. Wagenaar en R. Akkerman. Wagenaar (lijnwerker NTM) kwam om in een vuurgevecht met de Duitsers. Akkerman (conductor NTM) overleed na een Engelse aanval op de tram.

Bij het zoeken naar een geschiktere plek, waar de herdenkingsmonumenten goed tot hun recht komen én waar voldoende ruimte is voor de herdenkingen op 4 mei, kwamen B&W uit op het Kyriat Onoplein. Bij de verhuizing naar het Kyriat Ono plein zijn er 2 nieuwe monumenten bij geplaatst.

5. Monument ter nagedachtenis aan KNIL-militairen.

Dit monument eert de militairen die dienden in het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger, dat van 1814 tot 1950 actief was in het voormalige Nederlands-Indië. Op het monument staan de namen van elf (inmiddels) overleden Molukse militairen.

6. Monument waarmee veteranen worden herdacht

Ook van andere oorlogen en conflicten dan de Tweede Wereldoorlog.

Bezinningsmoment

Indrukwekkend, mensen die hun leven hebben gegeven om anderen in vrijheid te stellen en hun eigen leven van minder waarde achten dan recht en gerechtigheid. Als er iemand is op wie dat bij uitstek van toepassing is dan is dat Jezus. Rom.5:6-8 'Toen wij nog hulpeloos waren is Christus immers voor ons, die op dat moment nog schuldig waren, gestorven. Er is bijna niemand die voor een rechtvaardig mens wil sterven; slechts een enkeling durft voor een goed mens zijn leven te geven. Maar God bewijst ons zijn liefde, doordat Christus voor ons gestorven is toen wij nog zondaars waren'. Sta (voor jezelf of samen) een moment

stil bij wat Jezus voor en geweldig offer heeft gebracht o.a. om jouw het leven (terug) te geven.

Loop nu langs de rechterkant van Albert Heijn het betonnen wandelpad op. Daarna via de Fabriciusstraat en de Hooge Bomen door tot aan de Eikensingel. Steek deze over en ga het grindpaadje in. Loop deze uit en je arriveert weer bij het Karmelklooster

12.Eindpunt

We zijn weer bij het Karmelklooster aangekomen. De plek waar je ook gestart bent. Ik vond het fijn om je iets te vertellen over de tweede 'stad' van Friesland: Drachten. En op een aantal plekken een koppeling te maken met het evangelie van Jezus Christus.

Ik hoop dat je ervan genoten hebt. Ik wens je nog een mooie tijd hier in Drachten toe en hopelijk tot ziens.

Ontdek alle wandeling op
podwalks.izb.nl

